

برسی عوامل موثر بر خلق پایداری اجتماعی در مجتمع های مسکونی با تکیه بر مفهوم سرزندگی

(مطالعه موردی: مجتمع های مسکونی در اردبیل)

مجتبی میکائیل زاده*^۱، وحید وزیری^۲، محمد باقری^۳.

1- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اردبیل، Mikaili_lm@yahoo.com.

2- دکتری، عضو هیئت علمی دانشگاه محقق اردبیلی، Vaziri.vahid@gmail.com.

3- دکتری، رئیس دانشکده هنر و معماری دانشگاه هنر اسلامی تبریز، Mbagheri@iust.ac.ir.

چکیده

آپارتمان نشینی را می توان مهم ترین تحولات در فرایند اسکان بشر در شهرها دانست که به فرم غالب مسکن شهری در دوران معاصر تبدیل شده است. امروزه مجموعه های مسکونی که زمانی قرار بود با فرارگیری در میان فضای سبز، زیبا، و کم تراکم، اجتماعات الگویی را ایجاد کند، به تدریج به مجتمع های آپارتمانی با تراکم بسیار بالا تبدیل گردیدند. پیشرفت های صنعتی، ازدیاد جمعیت، تولید شیوه های معماری نوین و مفهوم توسعه عمودی، نیروهای بودند که سیر تحول این مجتمع ها به اشکال امروزی را تحت تاثیر قرار دادند و شهر اردبیل نیز از این قاعده مستثنی نبوده است. روند روبه رشد شهر اردبیل که حاصل رشد جمعیت و مهاجرت است، نیاز به مسکن را در این شهر افزایش داد و این سرعت در تولید، در بسیاری از مواقع سبب توجه به کمیت و غفلت از کیفیت شده و تبعات اجتماعی جبران ناپذیری را به مجموعه های زیستی و مسکونی مخصوصا بافت های فرسوده تحمیل کرده است. این در حالی است که مجموعه های مسکونی بایستی به لحاظ کالبدی رضایت بخش باشند و از انسجام اجتماعی و ارتباط خوبی در راستای رفع مشکلات مجموعه بهره مند باشند و بستر ساز وقایع و خاطرات جمعی و سرزندگی هر چه بیشتر در مجموعه های زیستی و نهایتا پایداری اجتماعی و زیست پذیری گردند. هدف از این پژوهش بررسی عوامل موثر بر سرزندگی و

¹ - دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اردبیل، ایران، اردبیل،

² - هیئت علمی دانشگاه محقق اردبیل، استادیار دانشگاههای اردبیل، ایران، اردبیل

³ - رئیس دانشکده هنر اسلامی تبریز، استادیار دانشگاههای تبریز، ایران، تبریز

ایجاد فضایی با پایداری اجتماعی است. بدیهی است که پایداری سرزندگی به زیست پذیری می انجامد. لذا در این پژوهش پس از مرور مفاهیم و نظرات مرتبط، عوامل اثر گذار بر سرزندگی و پایداری مجتمع های مسکونی را بررسی و با مطالعات میدانی از طریق تنظیم پرسشنامه میزان سرزندگی در هشت مجتمع مسکونی در شهر اردبیل را نمودار و تحلیل و تدوین کرده در انتها پیشنهادهای بیان می شود.

کلمات کلیدی: مجتمع مسکونی، سرزندگی، پایداری اجتماعی، پایداری سرزندگی

۱- مقدمه

نشاط و سرزندگی یکی از مولفه های اصلی یک مکان واجد کیفیت شهری می باشد. محیط های شهری سرزنده زمینه ساز تعاملات اجتماعی بین افراد متفاوت و خلق و افزایش سرمایه اجتماعی می گردند. اگر شهر را به مانند یک موجود زنده فرض کنیم. برای ادامه ی زندگی به سرزندگی و نشاط نیازمند است. نقش مجتمع های مسکونی یا به عبارتی فضایی که در آن تعاملات اجتماعی شهروندان شکل می گیرد و فرهنگ جامعه در بستر آن ارتقا می یابد، در کشور ما روز به روز در حال افول است لازمه سرزندگی فضاهای شهری حضور مردم در شهر و فضاهای جمعی و ارتباط جمعی است. با توجه به تصویر ذهنی شهروندان از فضاهای شهری، فضایی سرزنده است که پر جنب و جوش، پر از رویداد، دارای زندگی و شور و هیجان و پاسخگویی توقعات ذهنی ساکنین مجتمع ها و شهروندان باشد. به منظور درگیر کردن شهروندان در حیات اجتماعی و تضمین حضور گروه های اجتماعی متنوع در فضا، ایجاد تنوع در کارکردها، فعالیت ها، زمانهای استفاده از فضا، و گروههای مخاطب فضا می تواند موثر باشد. سرزندگی در یک مجتمع مسکونی می تواند از طریق وجود فضاهای عمومی مناسب یا میزان جذابیت و اثر گذاری بر ذهن انسان تامین گردد. همچنین از عوامل موثر در ایجاد سرزندگی در مجتمع های مسکونی می توان به وجود فضاهای سبز، فضاهای تجاری و وجود فضاهای اجتماعی اشاره نمود. این فضاها با اثر گذاری بر ذهن آدمی می توانند سرزندگی در مجتمع ها را تامین کنند این در حالی است که مجتمع های مسکونی معاصر از تعدادی بلوک های خشک بی روح و تکراری، مسیرهای فاقد امنیت برای عابرین و ... تشکیل شده اند که همانند آنها نه تنها در اردبیل بلکه در تمام نقاط ایران بدون توجه به فرهنگ و نیاز مردم ساخته شده اند. برای جلوگیری از بروز مشکلات و نیز ایجاد شرایطی مطلوب برای استفاده کنندگان از مسکن لازم است که تنوع و سرزندگی را در آن مجتمع ها ایجاد کنیم که نهایتاً محیطی سرزنده، و پویا و جامعه ای شاد و پایدار داشته باشیم.

۲- پایداری و پایداری اجتماعی